

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект

ЗАКОН

ЗА РАЗВИТИЕТО НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Този закон урежда основните принципи за развитието на академичния състав в Република България, както и условията и реда за придобиване на научната степен „доктор“ и за заемане на академични длъжности.

(2) Този закон не се прилага за придобиване на званията „академик“ и „член-кореспондент“.

(3) Конкретните условия и ред за придобиване на научната степен „доктор“ и за заемане на академичните длъжности се уреждат с правилниците на висшите училища и научните организации в съответствие с този закон.

Чл. 2. Академичният състав включва носителите на научна степен „доктор“, заемащи академични длъжности във висшите училища, в Българската академия на науките (БАН), в Селскостопанската академия и в другите научни организации.

Чл. 3. Академичните длъжности са:

1. „асистент“, „доцент“ и „професор“ – във висшите училища;

2. „изследовател“, „старши изследовател“ и „главен изследовател“ в БАН, Селскостопанската академия и другите научни организации.

Чл. 4. (1) В Министерството на образованието, младежта и науката се създава контролна комисия, която извършва проверки за спазване на откритите процедури за придобиване на научната степен „доктор“ и за заемане на академичните длъжности.

(2) Контролната комисия се състои от председател и двама членове, които са хабилитирани лица и се определят със заповед на министъра на образованието, младежта и науката.

(3) Дейността на контролната комисия се подпомага от служители в Министерството на образованието, младежта и науката.

(4) За участието в заседанията председателят и членовете на контролната комисия получават възнаграждение, определено от министъра на образованието, младежта и науката.

(5) Контролната комисия провежда заседанията си и извършва дейността си съгласно правилник, издаден от министъра на образованието, младежта и науката.

Чл. 5. Контролната комисия:

1. извършва проверки за спазване на откритите и неприключили процедури за придобиване на научна степен и за заемане на академичните длъжности;

2. създава и поддържа информационна банка за кадри – хабилитирани и номинирани за хабилитация специалисти;

3. съблюдава навременното публикуване на дисертационните и хабилитационните трудове и придружаващите ги материали съобразно изискванията на този закон на интернет страницата на висшите училища и научните организации;

4. поддържа интернет страница на български и на английски език.

Глава втора

ПРИДОБИВАНЕ НА НАУЧНА СТЕПЕН "ДОКТОР"

Чл. 6. (1) Научната степен "доктор" се присъжда от висши училища, БАН, Селскостопанската академия и другите научни организации, получили акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация, и се признават между тях.

(2) Придобитите в чужбина научни степени се признават от висшите училища или научните организации в Република България при условия и по ред, определени с правилниците им, в съответствие с нормативните актове и международните договори, по които Република България е страна.

Чл. 7. (1) Научната степен "доктор" се присъжда на лица, които притежават образователно-квалификационната степен "магистър" и са защитили дисертационен труд при условията и по реда на този закон.

(2) Придобиването на научната степен "доктор" се осъществява и чрез учебни и практико-приложни публикации (например университетски учебници, речници и др.) или творчески произведения. Научните разработки се съпровождат от резюме със съответна научна обосновка.

(3) Дисертационният труд се подготвя чрез редовно обучение, задочно обучение или самостоятелна подготовка в докторска програма на висше училище, БАН, Селскостопанската академия или друга научна организация, получили акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация.

Чл. 8. (1) Процедурата за прием на редовни и задочни докторанти в акредитираните от Националната агенция за оценяване и акредитация професионални направления и специалности започва с решение на висшето училище, БАН, Селскостопанската академия или друга научна организация за провеждане на конкурс за докторанти, който се обявява в „Държавен вестник“, в един всекидневник и на интернет страницата на съответното висше училище или научна организация. Висшето училище или научната организация изпраща решението и до контролната комисия по чл. 4 за публикуване на интернет страницата ѝ.

(2) Кандидатите за редовни и задочни докторанти подават документи според изискванията на съответното висше училище или научна организация.

(3) Кандидатите за докторанти на самостоятелна подготовка предлагат за обсъждане в съответната катедра, департамент или институт разширен идеен проект на дисертационния труд и библиография.

Чл. 9. (1) Приемането на докторанти се извършва чрез конкурс при спазване на:

1. държавните изисквания;
2. определените с правилниците на висшите училища изисквания, ако те не противоречат на държавните.

(2) Конкурсът по ал. 1 се провежда при условията и по реда, определени с правилника на съответното висше училище или научна организация, при спазване изискванията на този закон.

(3) Зачисляването в професионални направления и специалности на успешно издържалите конкурса кандидати се извършва с решение на съответния факултетен съвет на висшето училище или съответния научен съвет на БАН, Селскостопанската академия или научната организация.

Чл. 10. Обучението на докторантите се осъществява по план при условията и по реда на Закона за висшето образование и правилника на съответното висше училище или научна организация.

Чл. 11. (1) Защитата на дисертационен труд се осъществява публично пред жури от петима хабилитирани в съответната област лица, трима от които външни за висшето училище или научната организация.

(2) Журито се определя „ad hoc“ за целите на съответната процедура със заповед на ректора на съответното висше училище или на председателя на БАН, на Селскостопанската академия или на съответната научна организация по предложение на факултетния съвет или на съответния институт на БАН или Селскостопанската академия. Предложението на факултетния съвет

и на научната организация се приема след обсъждане на състава на журито с активното участие на докторанта.

(3) Всеки член на журито изготвя рецензия.

(4) Журито провежда своите заседания при условия и по ред, определени с правилниците на висшите училища и научните организации. Решенията се вземат с явно гласуване.

Чл. 12. (1) В едномесечен срок преди заключителното заседание на журито на интернет страницата на висшето училище или научната организация се публикува авторефератът на дисертацията и петте рецензии на български и на английски език.

(2) Висшето училище или научната организация изпраща материалите по ал. 1 на контролната комисия по чл. 4 за публикуване на интернет страницата ѝ.

Чл. 13. (1) За успешно защитена се счита дисертацията, получила минимална оценка "Много добър" по шестобалната система, формирана като средноаритметично от оценките на членовете на журито.

(2) Неуспешно защитената дисертация се връща за преработване, след което се обявява нова дата за защита, ако кандидатът желае това.

(3) Докторантът придобива научната степен "доктор" от деня, в който дисертационният труд е защитен успешно.

Чл. 14. (1) Научната степен "доктор" се удостоверява с диплома, издадена от съответното висше училище, БАН, Селскостопанската академия или съответната научна организация.

(2) Дипломата по ал. 1 се издава на български език, а при заявено искане от лицето се издава и приложение на английски език.

Глава трета

ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНИ ДЛЪЖНОСТИ

Раздел I

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 15. (1) Академичните длъжности се откриват във висши училища, в БАН, в Селскостопанската академия и в други научни организации и се заемат при условията и по реда, определени с този закон и с правилниците на съответните висши училища и научни организации.

(2) Преминаването от академична длъжност на същата или на съответна академична длъжност в друго висше училище или научна организация може да се извършва и без конкурс и избор по решение на приемащото висше училище или научна организация и при условия и по ред, определени с правилниците им.

(3) Във висшите училища по изкуства и спорт за заемането на академични длъжности може да се кандидатства със специфични за съответната област творчески и спортни постижения.

Раздел II

ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНИТЕ ДЛЪЖНОСТИ "АСИСТЕНТ" И "ИЗСЛЕДОВАТЕЛ"

Чл. 16. (1) Академичните длъжности "асистент" и "изследовател" се заемат само от лица с придобита научна степен "доктор".

(2) В медицинските университети, във висшите училища по изкуства и спорт, във военните висши училища, както и в други специализирани висши училища длъжността "асистент" може да заема от лица без придобита научна степен "доктор", когато това е предвидено в правилника на съответното висше училище.

(3) Академичните длъжности "асистент" и "изследовател" се заемат въз основа на конкурс и избор.

Чл. 17. Конкурсът се провежда при условията и по реда, определени с правилника на съответното висше училище или научна организация, при спазване изискванията на този закон.

Чл. 18. Изборът се провежда от академичния съвет, съответно от факултетния съвет, на висшето училище или от научния съвет на научната организация.

Чл. 19. (1) Конкурсът се открива по решение на висшето училище или научната организация, което се обявява в „Държавен вестник“, в един всекидневник и на интернет страницата на съответното висше училище или научна организация. Висшето училище или научната организация изпраща решението и до комисията по чл. 4 за публикуване на интернет страницата ѝ.

(2) Кандидатите за участие в конкурса подават документи съгласно изискванията на този закон и правилника на съответното висше училище или научна организация.

(3) Срокът за подаване на документи за участие в конкурса се определя от висшето училище или научната организация и не може да е по-кратък от един месец и по-дълъг от 3 месеца от обявяването на конкурса в „Държавен вестник“.

Чл. 20. (1) Конкурсът се провежда от комисия, която се състои от председател и двама членове – хабилитирани лица. Единият от членовете на комисията може да бъде външен за съответното висше училище или научна организация.

(2) Комисията за провеждане на конкурса се определя със заповед на ректора на съответното висше училище или на председателя на БАН, на Селскостопанската академия или на съответната научна организация след избор от съответния факултет на висшето училище или от съответния институт на БАН или Селскостопанската академия.

Чл. 21. (1) До участие в конкурса се допускат кандидатите, които отговарят на законовите изисквания и на изискванията на висшето училище или научната организация.

(2) Всички кандидати се уведомяват писмено за датата, часа и мястото на провеждане на конкурса в срок 14 дни след избирането на комисията.

(3) Конкурсният изпит се провежда не по-късно от един месец от изпращане на съобщението по ал. 2.

Чл. 22. (1) Всеки член на комисията оценява кандидатите поотделно.

(2) Председателят на комисията представя обобщен доклад-заключение за резултатите от проведените изпити до академичния съвет, съответно – до факултетния съвет или до съответния научен съвет на институт, с предложение за провеждане на избор.

(3) При повече от един кандидат, издържал конкурса, комисията прави мотивирано предложение за избор в доклада си до съответния съвет.

Чл. 23. Академичният съвет, съответно факултетният съвет или научният съвет, провежда избора при условия и по ред, определени с правилника на висшето училище или на научната организация.

Чл. 24. Всеки от кандидатите за участие в конкурса се уведомява писмено за неговия резултат от конкурса и избора.

Раздел III

ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНИТЕ ДЛЪЖНОСТИ "ДОЦЕНТ" И "СТАРШИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛ"

Чл. 25. (1) Академичните длъжности "доцент" и "старши изследовател" може да се заемат от лица с придобита научна степен "доктор".

(2) Академичните длъжности "доцент" и "старши изследовател" се заемат въз основа на конкурс и избор.

(3) Конкурс за заемането на академичната длъжност "доцент" се открива, ако може да се осигури съответната преподавателска натовареност.

Чл. 26. (1) Конкурсът се провежда от научно жури, което се състои от председател и четирима членове – хабилитирани лица. Част от членовете на журито могат да бъдат външни за съответното висше училище или научна организация.

(2) Научното жури се избира от академичния съвет на съответното висше училище или от съответния научен съвет на научната организация.

(3) Изборът се провежда от академичния съвет, съответно от факултетния съвет, на съответното висше училище или от научния съвет на съответната научна организация.

Чл. 27. (1) Конкурсът се открива по решение на висшето училище, БАН, Селскостопанската академия или друга научна организация, което се обявява в „Държавен вестник“, в един всекидневник и на интернет страницата на висшето училище или научната организация. Висшето училище или научната организация изпраща решението и до комисията по чл. 4 за публикуване на интернет страницата ѝ.

(2) Кандидатите подават документи според изискванията на закона и правилника на висшето училище или научната организация, включително хабилитационен труд или хабилитационна творба и други трудове, изследвания и творчески постижения след защита на докторска дисертация, както и авторска справка на научните приноси на трудовете и цитиранията. Оценяват се само публикации в специализирани научни издания.

(3) Срокът за подаване на документи за участие в конкурса е 3 месеца от обявяването на конкурса в „Държавен вестник“.

(4) До участие в конкурса се допускат кандидатите, които отговарят на законовите изисквания и на изискванията на висшето училище, БАН, Селскостопанската академия или на съответната научна организация.

Чл. 28. (1) Научното жури провежда конкурса при условията и по реда, определени с правилника на висшето училище или на научната организация, в съответствие с изискванията на този закон.

(2) В срок един месец преди заключителното заседание на научното жури участниците в процедурата публикуват резюмета на хабилитационния труд и на другите си трудове след защита на докторска дисертация, както и рецензиите на петимата

рецензенти на интернет страницата на съответното висше училище или на научната организация. Материалите се изпращат от висшето училище или от научната организация до комисията по чл. 4 за публикуване на интернет страницата ѝ. Материалите се публикуват на български и на английски език.

(3) Научното жури провежда закрито заседание, на което се разискват качествата на кандидатите, след което всеки член на журито предлага или не предлага кандидатите за избор от академичния съвет, съответно факултетния съвет или научния съвет. Предложението до съвета се изготвя от председателя на научното жури и се подписва от всички членове на журито.

(4) Съответният съвет взема решение за избор на "доцент" и "старши изследовател" по предложение на научното жури. Изборът се провежда при условия и по ред, определени с правилника на висшето училище или научната организация.

Чл. 29. Избраният "доцент" или "старши изследовател" изнася публична академична лекция пред академичната общност в съответното висше училище или научна организация.

Раздел IV

ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНИТЕ ДЛЪЖНОСТИ "ПРОФЕСОР" И "ГЛАВЕН ИЗСЛЕДОВАТЕЛ"

Чл. 30. (1) Академичните длъжности "професор" и "главен изследовател" може да се заемат от лица с придобита научна степен "доктор", заемащи длъжността "доцент" или "старши изследовател", които имат публикации, изобретения и други научни и научно-приложни разработки или творчески постижения. В правилника на съответното висше училище или научна организация могат да се предвидят и други задължителни условия.

(2) Академичните длъжности "професор" и "главен изследовател" се заемат въз основа на конкурс, проведен при условията и по реда на раздел III. Академичната длъжност "професор" или "главен изследовател" се заема от класирания на първо място кандидат от журито по чл. 26, ал. 1.

(3) Конкурс за заемането на академичната длъжност "професор" се открива, ако може да се осигури съответната преподавателска натовареност.

Глава четвърта

ЗАЕМАНЕ НА НЕАКАДЕМИЧНИ ДЛЪЖНОСТИ В ПРЕПОДАВАТЕЛСКИЯ ИЛИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИЯ СЪСТАВ

Чл. 31. Висшите училища могат да назначават на неакадемични длъжности "стажант-асистент" и "преподавател по практически дисциплини", а научните организации – "стажант-изследовател".

Чл. 32. (1) На длъжност "стажант-асистент" или "стажант-изследовател" може да бъде назначен докторант, отчислен с право на защита, но незавършил процедурата по защита на дисертационния си труд.

(2) Назначаването се извършва от ректора на висшето училище или от председателя на академията по предложение на департаментен, съответно катедрен или институтски, съвет за срок не повече от три семестъра.

Чл. 33. На длъжност "преподавател по практически дисциплини" се назначават преподавателите по спорт, чужди езици при неспециалисти и по изкуства. Те се назначават от ректора на висшето училище след конкурс. Конкурсът се обявява в един всекидневник и се провежда от комисия, която няма функциите на научен съвет. Заемащите тези длъжности имат само учебна натовареност и могат да кандидатстват за академична длъжност само ако придобият научната степен "доктор".

Глава пета

КОНТРОЛ НА ПРОЦЕДУРИТЕ ПО ПРИДОБИВАНЕ НА НАУЧНА СТЕПЕН И ПО ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ

Чл. 34. (1) Министерът на образованието, младежта и науката чрез комисията по чл. 4 осъществява контрол върху откритите и неприключили процедури за придобиване на научна степен, както и за заемане на академични длъжности.

(2) Контролът по ал. 1 се осъществява чрез планови проверки или проверки по сигнал на заинтересувана страна.

(3) Сигналът по ал. 2 трябва да съдържа името и адреса на подателя, описание на нарушенията по провежданата процедура, както и посочване на доказателствата, които ги подкрепят.

(4) Подаденият сигнал спира процедурата за придобиване на научна степен или за заемане на академична длъжност до произнасянето по него.

(5) Министерът на образованието, младежта и науката се произнася в едномесечен срок от подаването на сигнала по ал. 2.

Чл. 35. (1) Комисията по чл. 4 може да изисква информация и документи от висшите училища или научните организации във връзка с контролираните процедури.

(2) В случай на констатирано нарушение министърът на образованието, младежта и науката има право да спре защита на дисертация или хабилитация, както и обявените конкурси за "доцент", "професор", "старши изследовател" и "главен изследовател" до отстраняване на нарушението.

(3) Спирането на защитата или на обявения конкурс се извършва със заповед на министъра на образованието, младежта и науката или на упълномощен от него заместник-министър по мотивирано предложение на комисията по чл. 4. В заповедта се определя срок за отстраняване на нарушението.

(4) Заповедта по ал. 3 се съобщава на висшето училище или на научната организация.

(5) Висшето училище или научната организация са длъжни да отстранят констатираните нарушения и да представят доказателства за това в срока по ал. 3.

(6) Процедурите за придобиване на научна степен и за заемане на академична длъжност се възобновяват със заповед на министъра на образованието, младежта и науката или на упълномощен от него заместник-министър, ако нарушенията са отстранени.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Заплащането на труда на заемащите академични длъжности е диференцирано в зависимост от показателите на системата за оценяване и поддържане качеството на академичния състав на съответната институция.

§ 2. При обявяване на конкурси за придобиване на научна степен и за заемане на академична длъжност се прилага Класификаторът на областите на висше образование по чл. 9, ал. 3, т. 4 от Закона за висшето образование.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 3. Всички права, като заплащане, предимство при участие в конкурси и други, свързани с научните степени и научните звания, придобити при условията и по реда на Закона за научните степени и научните звания (ЗНСЗ), се запазват.

§ 4. Придобилите научна степен „доктор на науките“ преди влизането в сила на този закон ползват правата на придобилите научна степен „доктор“.

§ 5. Висшите училища и научните организации са длъжни да осигурят на лицата, които не притежават научна степен „доктор“, заварени на длъжностите „асистент“, „старши асистент“ и „главен асистент“, съответно „научен сътрудник“, условия за зачисляване за придобиване на научна степен „доктор“ в самостоятелна подготовка.

§ 6. Научните звания на членовете на академичния състав, притежаващи научни степени, получени съгласно ЗНСЗ, се заменят с академични длъжности в съответното висше училище или научна организация, както следва:

1. „Асистент“, „старши асистент“ и „главен асистент“, съответно „научен сътрудник“, се заменят с „асистент“, съответно „изследовател“.

2. „Доцент“, съответно „старши научен сътрудник II степен“ се заменят с „доцент“, съответно „старши изследовател“.

3. „Професор“, съответно „старши научен сътрудник I степен“ се заменя с „професор“, съответно „главен изследовател“.

§ 7. (1) Закрива се Висшата атестационна комисия считано от 1 май 2010 г.

(2) Активите, пасивите и архивът на Висшата атестационна комисия преминават към Министерството на образованието, младежта и науката.

(3) Министерският съвет в срок до един месец от закриването на Висшата атестационна комисия определя ликвидационна комисия.

(4) Ликвидационната комисия извършва ликвидацията на закритата Висша атестационна комисия в срок три месеца от определянето ѝ.

(5) Разходите по ликвидацията са за сметка на утвърдените средства на закритата Висша атестационна комисия по бюджета ѝ.

(6) Правоотношенията с председателя, заместник-председателя и научния секретар, както и с членовете на Президиума и на научните комисии на закритата Висша атестационна комисия се прекратяват от министър-председателя или от определено от него длъжностно лице, а трудовите правоотношения с останалите служители от администрацията на Висшата атестационна комисия – от министъра на образованието, младежта и науката или от определено от него длъжностно лице.

§ 8. Откритите и неприключили процедури пред Висшата атестационна комисия се довършват при досегашните условия и ред в срока по § 7, ал. 1.

§ 9. В едномесечен срок от влизането в сила на закона висшите училища, БАН, Селскостопанската академия и другите научни организации привеждат правилниците си в съответствие с изискванията на този закон.

§ 10. Класификацията на специалностите на научните работници в Република България, (обн., ДВ, бр. 34 от 1990 г.; изм. и доп., бр. 37 от 1994 г. и бр. 81 от 1995 г.) не се прилага от влизането в сила на този закон.

§ 11. Законът за научните степени и научните звания (обн., ДВ, бр. 36 от 1972 г.; изм. и доп., бр. 43 от 1975 г., бр. 12 от 1977 г., бр. 61 от 1981 г., бр. 94 от 1986 г., бр. 10 от 1990 г., бр. 59 от 1992 г., бр. 112 от 1995 г., бр. 28 от 1996 г. и бр. 54 от 2000 г.) се отменя.

§ 12. В Закона за висшето образование (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 28 от 1996 г., бр. 56 от 1997 г.; попр., бр. 57 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 58 от 1997 г., бр. 60 от 1999 г.; попр., бр. 66 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 111 и 113 от 1999 г., бр. 54 от 2000 г., бр. 22 от 2001 г., бр. 40 и 53 от 2002 г., бр. 48 и 70 от 2004 г., бр. 77, 83 и 103 от 2005 г., бр. 30, 36, 62 и 108 от 2006 г., бр. 41 от 2007 г., бр. 13, 43 и 69 от 2008 г. и бр. 42 и 74 от 2009 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 48:

а) алинеи 1 и 2 се изменят така:

„(1) Академичните длъжности са „асистент“, „доцент“ и „професор“ и се заемат при условията и по реда на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на правилниците на висшите училища.

(2) Длъжностите на нехабилитираните лица са „стажант-асистент“ и „преподавател по практически дисциплини“ и се заемат при условията и по реда на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на правилниците на висшите училища.“;

б) алинея 3 се отменя.

2. Член 49 се отменя.

3. В чл. 87, ал. 4 думите „както и с участието в научни комисии и в президиума на Висшата атестационна комисия“ се заличават.

4. Навсякъде думите „Закона за научните степени и научните звания“ се заменят със „Закона за развитието на академичния състав в Република България“.

§ 13. В чл. 20 от Закона за обществените библиотеки (обн., ДВ, бр. 42 от 2009 г.; изм., бр. 74 от 2009 г.) думите "Закона за научните степени и научните звания" се заменят със "Закона за развитието на академичния състав в Република България".

§ 14. В чл. 3, ал. 1 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия (обн., ДВ, бр. 102 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 41, 57 и 109 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г. и бр. 25, 35, 42, 82 и 93 от 2009 г.) т. 27 се отменя.

Законът е приет от 41-ото Народно събрание на 2009 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(ЦЕЦКА ЦАЧЕВА)

МОТИВИ

КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА РАЗВИТИЕТО НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Причини, които налагат приемането на закона:

Нормативната база, уреждаща придобиването на научни степени и звания, е изключително остаряла и не отговаря напълно на динамиката на обществените отношения към настоящия момент. Действащият Закон за научните степени и научните звания (ЗНСЗ) е приет през 1972 г. и оттогава е изменен и допълван 9 пъти. Последните изменения в ЗНСЗ са от 2000 г. Динамичните промени в обществените отношения през последните години поставиха нови предизвикателства за стимулирането и развитието на академичния състав в Република България, поради което е необходимо да бъде създадена адекватна нова уредба.

Стабилното и без противоречия уреждане на основните обществени отношения в областта на развитието на академичния състав и условията и редът за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности предполага приемането на изцяло нов закон, който да отрази настъпилите промени в общественото развитие и да отговори на очакванията на академичната общност в Република България и на обществото за повишаване качеството на научната дейност, на преподаване във висшите училища и децентрализиране на системата за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности.

Цел на закона:

Основната цел на предложения законопроект е да установи рамката за развитие на академичния състав в Република България, като от централизирано управление се премине към управление на конкурентоспособност.

Основни положения в законопроекта:

1. Законопроектът предвижда научната степен в Република България да е „доктор“. Научна степен ще се присъжда от висшите училища, Българската академия на науките (БАН), Селскостопанската академия и другите научни организации, получили акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация, и ще се признава между тях.

Приемането на докторанти ще се извършва чрез конкурс, обявен от висшите училища, БАН, Селскостопанската академия или от друга научна организация. Приемът се осъществява при спазване на държавните изисквания и на конкретни условия и ред, определени с правилниците, ако те не противоречат на държавните изисквания.

Защитата на дисертационен труд ще се осъществява публично пред жури от петима хабилитирани в съответната научна област лица, трима от които външни за висшето училище или научната организация. Журито ще се определя със заповед на ректора на съответното висше училище или на председателя на

БАН, на Селскостопанската академия или на съответната научна организация по предложение на факултетния съвет или на съответния институт. Докторантът ще придобие научната степен „доктор“ от деня, в който е защитил успешно дисертационния труд.

Научната степен „доктор“ ще се удостоверява с диплома, издадена от висшето училище или от научната организация.

2. Академичните длъжности са „асистент“, „доцент“ и „професор“ – във висшите училища, и „изследовател“, „старши изследовател“ и „главен изследовател“ – в БАН, Селскостопанската академия и в другите научни организации.

Академичните длъжности ще се заемат при условията и по реда, определени в закона и в правилниците на съответните висши училища и научни организации.

Съгласно законопроекта академичните длъжности „асистент“ и „изследовател“ може да се заемат от лица с придобита научна степен „доктор“. Тези длъжности ще се заемат въз основа на конкурс и избор.

Конкретните условия и редът за провеждане на конкурса ще се регламентират с правилника на съответното висше училище или научна организация при спазване изискванията на закона.

Конкурсът ще се открива с решение на висшето училище или научната организация и ще се провежда от комисия, която ще се състои от председател и двама членове – хабилитирани лица. Единият от членовете на комисията може да е външен за съответното висше училище или научна организация.

Всеки член на комисията оценява кандидатите поотделно. Председателят на комисията ще представя обобщен доклад-заключение за резултатите от проведените изпити до академичния съвет, съответно до факултетния съвет или до съответния научен съвет на институт, с предложение за провеждане на избор.

Изборът ще се провежда от академичния съвет или от съответния факултетен съвет на висшето училище или от научен съвет на научната организация при условия и по ред, определени с правилника.

В законопроекта е предвидено академичните длъжности „доцент“ и „старши изследовател“ да се заемат от лица с придобита научна степен „доктор“. Те ще се заемат въз основа на конкурс и избор. Конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ ще се открива само ако може да се осигури съответната преподавателска натовареност.

Конкурсът ще се провежда от научно жури, което ще се състои от председател и четирима членове – хабилитирани лица. Част от членовете на журито може да бъдат външни за съответното висше училище или научна организация. Журито ще се

избира от академичния съвет на съответното висше училище или от съответния научен съвет на научната организация. Конкурсът ще се открива по решение на висшето училище, БАН, Селскостопанската академия или на друга научна организация. Условието и редът за провеждането на конкурса ще се определят с правилника на висшето училище или научната организация в съответствие с изискванията на закона.

Всеки член от научното жури ще предлага кандидатите за избор от академичния съвет, съответно от факултетния съвет или научния съвет, а те въз основа на предложенията на журито ще вземат решението за избор на „доцент“ и „старши изследовател“. Академичните длъжности „професор“ и „главен изследовател“ ще се заемат от лица с придобита научна степен „доктор“, заемащи длъжността „доцент“ или „старши изследовател“, които имат публикации, изобретения и други научни и научно-приложни разработки или творчески постижения. В правилника на съответното висше училище или научна организация могат да бъдат предвидени и други задължителни условия.

Конкурс за заемането на академичната длъжност „професор“ се открива, ако може да се осигури съответната преподавателска натовареност.

Академичните длъжности ще се заемат въз основа на конкурс, проведен при условията и по реда, предвидени за академичните длъжности „доцент“ и „старши изследовател“.

3. Висшите училища и научните организации могат да назначават на неакадемични длъжности.

Длъжностите, които са предвидени в законопроекта, за висшите училища са „стажант-асистент“ и „преподавател по практически дисциплини“, а за научните организации – „стажант-изследовател“. Назначаването ще се извършва от ректора на висшето училище или от председателя на академията по предложение на департаментен, съответно катедрен или институтски, съвет за срок не повече от три семестъра.

4. Към Министерството на образованието, младежта и науката се създава комисия, чрез която министърът на образованието, младежта и науката ще контролира процедурите по придобиване на научна степен и по заемане на академичните длъжности. Комисията ще извършва планови проверки или проверки по сигнал на заинтересувана страна само на открити и неприключили процедури за придобиване на научна степен и за заемане на академичните длъжности. В случай на констатирано нарушение министърът на образованието, младежта и науката по предложение на комисията ще има право да спре процедурата до отстраняване на нарушението от висшето училище или от научната организация.

Финансови и други средства, необходими за прилагането на закона:

Законопроектът ще доведе до намаляване размера на бюджетните средства, необходими във връзка с дейността по присъждане на научни степени и заемане на академични длъжности.

Със закриването на Висшата атестационна комисия ще се реализира икономия на бюджетни средства в размер около 450 хил. лв. За финансово обезпечаване дейността на Контролната комисия ще бъдат необходими 100 000 лв. годишно. Пряката бюджетна икономия ще възлезе на около 350 хил. лв. Допълнително от оптимизирането на процедурите от бюджетите на висшите училища и научните организации ще бъдат спестени над 2 млн. лева.

Очаквани резултати:

С приемането на законопроекта се очаква по-бързото децентрализиране на системата за придобиване на научна степен и за заемане на академична длъжност. Ще се повиши качеството на преподаването във висшите училища. Очаква се преподавателите да се включат по-активно в научни проекти.

Рамковият характер на законопроекта ще даде възможност конкретните процедури да се развиват и провеждат във висшите училища и научните организации. Академичните длъжности ще имат действие по отношение на висшето училище, съответно на научната организация, в които са получени, както и по отношение на други научни структури, ако те позволят това. Преминването от академична длъжност на същата или на съответна академична длъжност в друго висше училище или научна организация може да се извършва и без конкурс и избор по решение на приемащото висше училище или научна организация и при условия и по ред, определени с правилниците им.

Чрез предложения законопроект ще се направи първата и основна крачка към преминаване на системата от централизирано управление към управление чрез нейната конкурентоспособност.

Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Във връзка с чл. 28, ал. 2, т. 5 от Закона за нормативните актове предложеният законопроект няма отношение към правото на Европейския съюз.

ЗА МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Симеон Дянков)

